

SŁOWO

Wilno, Sroda 16-go grudnia 1925 r.

Redakcja i Administracja ul. Ad. Mickiewicza 4, otwarta od 9 do 3. Telefony: redakcji 243, administracji 228, drukarni 262

PRENUMERATA miesięczna z odnośnikiem do domu lub z przesyłką pocztową 4 zł. zagranię 7 zł. Konto czekowe w P. K. O. Nr. 80259

W sprzedaży detalicznej cena pojedynczego nr-u 15 groszy, Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

CENA OGŁOSZEN: Wiersz milimetrów jednoszpaltowy na stronie 2-ej i 3-iej 30 gr za tekstem 10 groszy. Kronika reklamowa lub nadesłane 40 gr. W n-ach świątecznych oraz z prowincji o 20 proc. drożej

Cele polskiej polityki zagranicznej.

Chcąc omówić zagraniczną politykę polską przedewszystkiem rzucić okiem na całość Europy powojennej gdyż tylko w oświeceniu nowopowstałych warunków politycznych i ekonomicznych tej całej grupy państw do których Polska należy, możemy znaleźć rozwiązanie naszych własnych zagadnień. Musimy rozstrząsać je zarówno w skutkach Traktatu Wersalskiego na wzajemne stosunki państw europejskich jak i w skutkach wojny na wzajemne stosunki handlowe tych państw a także na głębokie przeobrażenia jakie wojna wprowadziła w warunkach ekonomicznych wewnątrz każdego państwa. Bez zbadania tego olbrzymiego przewrotu niepodobna będzie określić dróg, którymi być państwa Polskiego może być zabezpieczony a pomysłowość zapewniła.

Konferencja pokojowa zakończona Traktatem Wersalskim była od istnienia świata wypadkiem jedynym w swoim rodzaju. Oto w ręku kilku ludzi spoczęła moc prawie ad libitum tworzyć lub kasować państwa, zmieniać granice, naprawiać krzywdy i zabezpieczyć światu promienne i pokojowe jutro. Ludzie konferencji pokojowej w minimalnej tylko części skorzystali z danych im możliwości. Nie zdobyli się ani na chwilę na ujęcie całokształtu zagadnień ale raczej każdą sprawę traktowali oddzielnie i drobiazgowo bez dostatecznych wiadomości i zawsze w oderwaniu od wielkich problemów od których mogliśmy oczekiwać współzawodnictwa państw w dziedzinie gospodarki. W grę wchodziły egoizmy narodów wielkich mocarstw, ich partykularne i oderwane interesy zabezpieczenia tylko własnego państwa, własnych wpływów lub własnego dobrobytu. Rezultatem tych rozbieżnych tendencji, które z natury rzeczy weszły w kolizję z hasłami głoszonymi podczas wojny, które przeczyły zadaniam konferencji głoszonym przez Wilsona, musiał być plomd poroniony i zrodzony z kompromisu tych sprzecznych dążeń. Na ukształtowanie się całości i nieodwracalnego rezultatu wypłynął po wypowiedzeniu wojny i po zwycięstwie państw wielkich mocarstw, ich partykularne i oderwane interesy zabezpieczenia tylko własnego państwa, własnych wpływów lub własnego dobrobytu. Rezultatem tych rozbieżnych tendencji, które z natury rzeczy weszły w kolizję z hasłami głoszonymi podczas wojny, które przeczyły zadaniam konferencji głoszonym przez Wilsona, musiał być plomd poroniony i zrodzony z kompromisu tych sprzecznych dążeń. Na ukształtowanie się całości i nieodwracalnego rezultatu wypłynął po wypowiedzeniu wojny i po zwycięstwie państw wielkich mocarstw, ich partykularne i oderwane interesy zabezpieczenia tylko własnego państwa, własnych wpływów lub własnego dobrobytu.

Co bowiem spowodowało Wojnę Światową i co w przyszłości nową spowodować może? Naumierną prężność jednych państw i mniejsza prężność państw sąsiednich. Nadmierną prężność wewnątrz państwa niemieckiego spowodowała parcie po przez półwysp Bałkański ku Azji mniejszej, ku możliwości znalezienia odprężenia na wschodzie zarówno dla swego przedzłudzenia jak i dla nadmiernej produkcji przemysłowej.

Niemcy przedwojenne miały 7000000 ludzi rocznego przyrostu ludności. Emigracja z Niemiec zaledwie stanowiła kilkadziesiąt tysięcy rocznie a cała ta rosnąca masa ludzka znajdowała ujście w wzmocnionym rozwoju produkcji narodowej, zapewniająca państwu potęgę i dobrobyt, ale potrzebująca nowych rynków zbytu lub nowych terenów osiedlenia się i pracy. Niemieckie kolonie ani jako rynki zbytu ani jako tereny osiedlenia się nie miały prawie żadnej wartości, parcie więc całej masy niemieckiej, zaradkowej o swoją potęgę i narodowość a więc nie skłonnej do emigracji do obcych państw i kolonii, musiało iść drogą wojny ku jednemu możliwemu ujściu ludowemu ku prawie bezpaństwu bo do Turcji należącego bogactwom młodej Azji, ku dawnej Ziemi obiecanej. Mezopotamji.

Ten a nie inny powód był wojny światowej i zawsze tego a nie innego typu będą przyszłe konflikty między państwami. Zadaniem więc ludzi tworzących pokój Wersalski było przewidzieć przyszłe przedzłudzenia, uregulować sprawę produkcji i rynków zbytu ujmując wszystkie zagadnienia w jedną wielką całość.

Tego nie uczyniono a w pierwszym rzędzie nie pomyślano o znalezieniu ujścia dla prężności w państwie niemieckim, które wcześniej czy później do nowego pożaru światowego doprowadzić musi.

Prężność Niemiec ma zamknięte przez upadek Austrii Bałkany i po zatopieniu floty, odebraniu kolonii parcie już tylko na wschód po przez Polskę iść musi.

Prowincje polskie do odprężenia posłużyć nie mogąc grają rolę sprawczą odprężonej dumy i cniąc rewansu

tydzień okoliczność że stoi w drodze do ekspansji niemieckiej w Rosji.

Doszlśmy do sprawy polskiej i stwierdzamy, że ze strony Niemiec o ile nie znajdzie się innego dla nich ujścia narażeni będziemy zawsze na nieubłagane parcie.

Nie lepszego mamy sąsiada w Rosji.

Polska znajduje się więc między dwoma wrogami.

Jeden z naszych sąsiadów musi przestać być dla nas niebezpiecznym. Nim jednak przejdziemy do syntezy politycznej konieczne jest abyśmy rozpatrzyli sprawę stosunków ekonomicznych Europy powojennej.

Stosunkowy długi okres od ostatnich wielkich wojen europejskich przeszedł się z niebywałym przyrostem ludnościowym, wszystkich udoskonaleniami technicznymi powstania wielkiej przemysłowej i niebywałej produkcji. Ten okres pokojowy i wyteźonej pracy doprowadził do ogólnego podniesienia się dobrobytu wszystkich narodów Europejskich a równocześnie rozwój kolonii i państw poza Europejskich pozwolił tej wielkiej i codziennej rosnącej produkcji przemysłowej Europy znaleźć rynki zbytu. W miarę podnoszenia się produkcji rosła także pojemność wewnętrznych i zewnętrznych rynków zbytu. Zdarzały się lata gorzych koniunktur ale rozchodziło się o niewielkie różnice o małe wahanie popytu i podaży nie mogące jednak poważnie zagrozić różnym gałęziom produkcji państw europejskich. Nastąpił automatyczny podział pracy między narodami i mimo żywego współzawodnictwa istniały utarte drogi zbycia, istniał pewien automatyczny podział rynków zbytu, zapewniający produkcję poszczególnych państw trwałą egzystencję i pewność zbytu. Naturalnie to współzawodnictwo w wielu wypadkach wychodziło na niekorzyść pewnych krajów, które zalewane towarem obcym znajdując się w gorzych warunkach produkcji albo odzyskujące brak sił fachowych nie zdolny rozwijać własnych sił produkcyjnych a stawały się rynkiem zbytu owoców cudzej pracy, placąc za nie bogactwami naturalnymi w postaci surowców.

Rozwój przemysłu wytworzył równocześnie gromadzenie się kapitałów w rękach ograniczonej liczby jednostek, które zaczęły kapitały swoje lokować po za granicami własnego państwa w bardziej może ryzykownych ale też i bardziej rentownych przedsiębiorstwach zagranicznych, tworzących nowe przemysły w krajach o sprzyjających warunkach produkcji albo eksploatując surowce i bogactwa naturalne państw pod względem ekonomicznym niżej stojących a częstokroć o te bogactwa naturalne wpływających. — Tak powstały olbrzymie zagraniczne bogactwa państw Europejskich i Stanów Zjednoczonych, stających się w stosunku do innych państw i narodów rentierami.

Ogromne wzbogacenie się państw Zachodnio-Europejskich pociągnęło za sobą coraz większe wymagania życiowe wszystkich warstw narodów, co znowu powiększając pojemność rynku wewnętrznego dawało możność dalszego rozwijania się wszelkiego typu produkcji. — Jednakowoż wysoka stopa życiowa w Zachodniej Europie musiała jako konsekwencję spowodować ujemne bilanse handlowe najbogatszych państw. — Jest reguła ogólna, że spozycie państwa o wysokiej produkcji przemysłowej i wysokim dobrobycie zawsze przeraża produkcję, czyli że wywóz z takich państw staje się mniejszym od przywozu. Przytoczę jako przykład Francję mającą przed wojną około 1/2 miljarda franków złotych deficytu z bilansu handlowego, Niemcy mające nieznaczny deficyt i Anglię z deficytem większym.

Te deficyty były wyrównywane olbrzymimi dochodami płynącymi z lokalnych zagranicznych, zagraniczną walutą wniesioną przez turystów wreszcie dochodami flot handlowych. Te pozycje stawały się n. p. dla Francji około 1/2 miljarda fr. pozwalając nie tylko czynny bilans handlowy ale także dawały superatę bilansu płatniczego, pozwalającą na coraz to większe lokowania kapitałów zagranicą i na stawianie się coraz bardziej rentierami świata.

W mniejszym stopniu wzrastał także dobrobyt państw eksploatowanych które podłami rolnymi i wywozem surowców płaciły proc. ulokowanych u siebie sum i placę za produkty przemysłowe które otrzymywały od państw o wysokim rozwoju

ekonomicznym. Państwa te oczywiście musiały aktywnością bilansu handlowego lub sprzedażą swoich bogactw opłacać się państwom posiadającym u nich kapitały.

Tę aktywność bilansu handlowego obalali mniejsza stopa życia.

Taki jest mniej więcej stan Europy ale i całego świata przed wielką wojną. Stosunki te pozwalały na stały wzrost produkcji i na stałe poprawianie się warunków życia wszystkich warstw ludności państw Europejskich. Przemysł aczkolwiek walczył nieustannie z konkurencją jednakową miał trwałe podstawy bytu, zatrudniał niezliczoną rzeszę robotników, podnoszenie się zaś dobrobytu zwiększało też zapotrzebowanie produktów rolniczych, sprzyjał więc także poza niektórymi wyjątkami (n. b. Anglja) rozwojowi rolnictwa.

Wojna z gruntu zmieniła te stosunki.

Nastąpiło niezmiernie zubożenie wszystkich państw, które wojnę prowadziły a także w państwach neutralnych nastąpiły przeobrażenia, które fatalnie się odbiły na ich dobrobycie.

Państwa zach. Anglja, Niemcy a przede wszystkim Francja straciły iwią część swoich lokat zagranicznych (Francja prawie zupełnie) czyli że w ich bilansach płatniczych zniknęły miliardowe pozycje rentierskich dochodów, pozwalając im zużywać więcej niż produkują.

Państwa te a przede wszystkim Francja winne są Ameryce olbrzymie sumy pożyczone dla prowadzenia wojny, w bilansie płatniczym więc zamiast dochodu z kapitałów figurują ogromne cyfry należności Ameryce tytułem proc. z długów.

Niemcy obciążeni są teoretycznie operacjami które mogą stać się rzeczywistymi tylko przy aktywności bilansu płatniczego, co stało się niemożliwością. Jedyną drogą aktywności bilansu płatniczego staje się aktywność bilansu handlowego, ale to też jest niemożliwością. Niemożliwością jest dlatego, że aktywność bilansu handlowego jest możliwa tylko przy ogromnym ograniczeniu konsumpcji z importem związanej wewnętrznej a wzmocnieniu się eksportu. Zmniejszenie się konsumpcji wewnętrznej jest równoznaczne z upadkiem skali życia olbrzymich rzesz, których wojna nie oszczędziła a przeciwnie nie liczenia się z groźmą nauczą, a przeniknięcie socjalistycznymi i bolszewickimi hasłami uniemożliwia wyważenie sytuacji, nędzą zaś rozbudza nienawistne klasowe. Wzmocnienie zaś eksportu wymaga rynków zbytu a rynki zbytu ogromnie się skurczyły. Skurczyły się one z różnorodnych powodów.

Chiny i Rosja są w stanie anarchji, rynki europejskie z powodu zubożenia ogólnego konsumują mniej a cały szereg państw, które dawniej kupowały towary, w dobre wojennej straciwszy swoich dostawców same dla własnych potrzeb produkować zaczęły i do przedwojennych dostawców powracać nie myśląc.—Kolonje, dom nia i egzotyczne kraje w wysokim stopniu uniezależniły się od importu z Europy i są dla niej stracone. Do tego dochodzi brak kapitałów podnoszący koszt produkcji i utrudniający konkurencję.

Na domiar nieszczęścia zmniejszenie konsumpcji tam gdzie z konieczności następuje bije przedewszystkiem w rodzimą produkcję i jest zmniejszeniem się najważniejszej dla dobrobytu ekonomicznego pojemności rynku wewnętrznego. Re u a n t a kiego stanu rzeczy jest zanik produkcji we wszystkich państwach, jest niezliczona rzesza bezrobotnych, powiększająca rozstrój i nędzę.

Przeludnienie o którym zapominano a które nawet uważano za czynnik potęgi i dobrobytu stało się ciężką Europą i pozostaje tylko emigracją, zaludnianie nowych terenów wreszcie powiód do ziemi, tam gdzie ziemia też nie jest przeludniona — a w Europie aż po Dniepr i Dzwiny już jest przeludnienie rolnicze.

Taki jest zaiste rozpaczliwy stan Europy powojennej i ogarnia nas zdziwienie, że nie to było troską autorów Traktatu Wersalskiego.

Teraz będę mówił o Polsce. Nie będę pesymistą ale to dia powodu który pozwolę sobie wyrazić: Łatwiej chłop chatę niż magnat pałac odbuduje! Z niewysoką sumy spadli więc też nie jesteśmy zbytnio potuleni.

Istniało u nas zawsze przeludnienie rolnicze i żadne reformy agrarne zmieniające formę własności nie naprawiają tego, że nigdzie na świecie z

BARANOWICZE — ul. Szosowa 172
BRASŁAW — ul. 3-go Maja 64
DUKSZTY — ul. Gen. Berbeckiego 10
DUNIEWICZE — ul. Wileńska 1
GŁĘBOKIE — ul. Zamkowa 80
GRODNO — Plac Bałowego 8
KAMIEŃ KOSZYRSKI — Związek Ziemian
LIDA — ul. Majora Mackiewicza 63

NIESWIEŻ — ul. Ratuszowa 1
NOWOGRÓDEK — ul. Mickiewicza 20
NOWO ŚWIĘCIANY — ul. Wileńska 28
POSTAWY — ul. Rynek 19
STOLPCE — ul. Piłsudskiego 9
ST. ŚWIĘCIANY — ul. Rynek 28
ŚWIR — ul. 3-go Maja 5
WILEJKA POWIATOWA — ul. Mickiewicza 24

Sowiety skupiają wojska na granicy polskiej.

Korespondent „Russpressu“ donosi z Moskwy, że Rew. Rada wojenna opracowała nowy plan translokacji wojsk. Wielkie przegrupowanie sił następuje zwłaszcza na granicy polskiej. Zachodni okręg wojenny został wzmocniony o kilka nowych dywizji, przybyłych z dalekiego wschodu. Jednocześnie przystąpiono do formowania nowego korpusu terytorjalnego w Mińsku.

Ruch monarchiczny na Węgrzech.

Tematem konferencji Małej Ententy.

BIAŁOGÓRÓD, 15.XII. Pat. Według doniesień prasy następna konferencja Małej Ententy odbędzie się w Raguzie między 15 a 20-tym styczniem. Na porządku dziennym znajdować się będzie dyskusja nad ruchem monarchistycznym na Węgrzech oraz sprawą stosunku państw bałkańskich do Rosji.

Spisek na życie komisarza francuskiego.

BEJRUT, 15.XII. Pat. Wysoki komisarz francuski de-Jouvenel, podczas swego pobytu w Aleppo został powiadomiony iż planowany jest spisek na jego życie jak również na życie szeregu wybitnych osobistości w Syrii. Policja jest już na tropie spisku i znane są nazwiska głównych jego organizatorów.

Zakończenie konferencji w Rydze.

RYGA, 15.XII. Pat. Łotewsko-litewska konferencja zakończyła się wczoraj. Osiągnięto zasadnicze porozumienie w sprawie list towarów uprzywilejowanych, które to listy będą dołączone do przyszłego traktatu handlowego.

Kapitan sztabu generalnego szpiegiem sowieckim.

WARSZAWA, 15 XII. (tel. wł. Słowo) Ze Lwowa donoszą iż w Stanisławowie aresztowano kapitana czeskiego sztabu generalnego Zaplatia. Podczas badania okazało się że prawdziwe nazwisko Zaplatia brzmi Pospieszili. Stwierdzono, iż Pospieszili prowadził akcję szpiegowską na rzecz Sowietów, komunikując swoje spostrzeżenia poselstwu sowieckiemu w Pradze. W mieszkaniu Pospieszili znaleziono cały szereg kompromitujących go dokumentów. Więzy w ogień krzyżowych pytań władz śledczych Pospieszili przyznał się iż nie działał sam i wskazał na swoich współników.

Wykrycie afery szpiegowskiej wywołało ogromne poruszenie w mieście.

Kto będzie następcą Krasina.

Pisma ryskie donoszą z Moskwy, że na stanowisko posła Sowieckiego w Londynie, na miejsce skompromitowanego służbą w o. carskiej ochranch Krasina, wymieniają Roszejna, naczelnika wydz. anglo-amerykańskiego przy kom. do spraw zagranicznych w Moskwie.

Samolot sowiecki na granicy

Dnia 13 bm. około godziny 5 rano żołnierze strażnicy Nr. 102 w gminie Rakowskiej pow. Stołpeckiego zauważyli aeroplan sowiecki posuwający się wzdłuż linii granicznej w kierunku południowym. Zaalarmowane strażnicze obwodowe wzdłuż granicy stwierdziły przelot aeroplanu. (1).

Fundusz gadzinowy.

Litwini przygotowują napad na Wilno

Urzędowa litewska agencja telegraficzna podaje do wiadomości, iż z 6 powiatów zebrano na cele t. zw. „wyzwolenia Wilna“ ogółem 44.900 litów. Dane z innych powiatów jeszcze nie nadeszły.—Jak wiadomo fundusz ten przeznaczony na utrzymanie band „szaulisowskich“.

Proces aresztowanych pcwstańców białoruskich.

G. P. U w Mińsku prowadzi energicznie śledztwo w sprawie zlikwidowania ostatecznego organizacji powstańczej białoruskiej — zgrupowanej koło wychodzącego w Siucku „Naszego Słowa“. Niezależnie od tego władze sądowe prowadzą śledztwo wśród aresztowanych już członków chcąc już w lutym lub marcu 1926 r. wygotować akt oskarżenia. (1)

kilometra kwadratowego ziemi ornej nie żyje tyle rąk. Naprawa może tylko być przesiedlenie się lub rozwój przemysłu. Tymczasem zubożenie naszych rolników zmniejszało pojemność naszego rynku wewnętrznego a naturalny nasz rynek zagraniczny Rosja — jest tak jakby zupełnie dla nas zamknięty. Przed wojną Polska eksportowała z samego Królestwa do Rosji towarów przemysłowych z 11/2 raza większą sumę niż dziś eksport ogólny całej Polski. Bez opanowania na nowo rynku rosyjskiego niema powrotu do dobrobytu w Polsce, niema rozwoju przemysłowego i niema odprężenia naszego przedzłudzenia rolniczego.

Mamy teraz zestawione wszelkie dane potrzebne do syntezy politycznej — a więc:

1. Potrzeba Europy nowych terenów osiedleńczych. — Tych może dostarczyć tylko Rosja.

2. Rosja jeżeliby powróciła do normalnego stanu jest dla całej Europy ogromnym rynkiem zbytu mającym umożliwić odrodzenie przemysłowe.

3. Państwa Zachodnie nie udróżnią swego stanu ekonomicznego i nie powrócą do aktywnego bilansu płatniczego bez odtworzenia się ich kapitałów zagranicznych, a właśnie Rosja ze swymi niezmiernymi bogactwami naturalnymi jest jedynym terenem lokat dla Europy Zachodniej.

Eustachy Sapieha.

Obchodzimy dziś mity jubileusz. „Słowo“ założone w dniu 1 sierpnia 1922 r. wydatuje dziś 1000 numer ogólniej swej numeracji. Nie mamy zamiaru powtarzać z tego powodu naszych zasad ideowych. Konserwatywnym, monarchistycznym, przeciwstawiamy się ciasnemu nacjonalizmowi i wskazywanie na swego rodzaju imperjalizm, jako na formę programową przyszłości polskiej, — wszystko to budzi dziś więcej niechęci, aniżeli wywołuje obiektywnej krytyki. Spokojnie czekamy na wyrok jeżeli nie historii politycznej to przynajmniej na werdykt przyszłego jakiegosi badacza polskich kierunków ideowych.

Mamy jednak prawo powiedzieć, że stworzyliśmy w Wilnie dziennik, który nie wyrzekając się najczystszej i szereg polskiego patriotyzmu, nie zrzekając się ambicji uczestniczenia w polityce państwa — potrafił skupić na swoich łamach maximum zainteresowań miejscowych. „Nigdy nie co wileński nie było nam obojętne.“ Nie byliśmy i nie będziemy tubą żadnej centrali w Warszawie. Nasza praca, nasza ideologia, nasz kierunek redakcyjny wyprzedzały ściśle z potrzeb i warunków miejscowych, nieprzerwanie od 1 sierpnia 1922 r. byliśmy jedynym w Wilnie organem Ziemi Wschodnich. Takiego organu nie miało Wilno od 19 kwietnia 1919 r.

Po drugie, dopiero nasze pismo wniosło do polemiki dziennikarskiej miejscowej, wileńskiej ton spokojniejszy. Przed nami polemika między gazetami wileńskimi różnych kierunków aż nado była żywa, bezpośrednia i osobista. Działaj się to skończyło lub uspokoiło, i stało się tak za naszą sprawą, naszą interwencją.

To są dwie wartości do których pretendujemy i których nam odmówić nikt nie jest w stanie.

Sejm i Rząd.

Prezes Karpiniński nie ustępuje.

WARSZAWA 15.XII. (tel. wł. Słowa) Bank Polski rozstał się dziś komunikat następującej treści: zamieszczona w niektórych pismach wiadomość o rezygnacji prezesa Banku Polskiego jest całkowicie pozabawiona podstaw.

Przysięga biskupa Hłonda.

WARSZAWA 15.XII. (tel. wł. Słowa) Nowomianowany biskup Katowicki ks. Hłond przyjęty był przez Prezydenta Rzeczypospolitej i złożył przysięgę przed kondordat przysięgę.

Radca handlowy ambasady w Paryżu.

WARSZAWA 15.XII. (tel. wł. Słowa) Na miejsce radcy Doleżala, radcy handlowego ambasady w Paryżu zamianowany zostaje p. Węclawowicz, dyrektor departamentu handlu zagranicznego w ministerstwie Przemysłu i Handlu.

Skasowanie stanowisk oficerów ewidencyjnych.

WARSZAWA 15.XII. (tel. wł. Słowa) Minister Spraw Wojskowych wydał rozkaz skasowania stanowisk oficerów ewidencyjnych w P. K. U. W myśl tego minister Spraw Wewnętrznych polecił wszystkim wojewodom aby organizacją poboru zajęły się wyłącznie władze administracyjne. Organizacja poboru ma się odbywać w ramach funduszu jakimi rozporządzą władze administracyjne.

Min. Moraczewski.

WARSZAWA 15.XII. (tel. wł. Słowa) Dziś oawieścił min. Moraczewskiego pos. Barlicki rezultatem tych odwiedzin było oświadczenie min. Moraczewskiego, że jeżeli w ciągu dziesięciu dni najbliższych nastąpi zażądanie zmiany w stanie jego zdrowia to nie będzie trwał w zamiarze ustąpienia w przeciwnym razie klub P. P. S. wyznaczy jego następcę lub męza zaufania na stanowisko ministra bez teki.

Obrazy klubu Ch. D.

WARSZAWA 15.XII. (tel. wł. Słowa) Dziś obradował klub Ch. D. nad stanem jaki się wytworzył wobec rezygnacji prezesa klubu pos. Cnacińskiego. W kuluarach sądzi, iż punkt siłowości sytuacji leży w wyborze pos. Kofantego do komisji politycznej klubu.

Dalsza zwyżka dolara.

WARSZAWA 15 XII (tel. wł. Słowa) Dziś w południe w obrocie pozagiełtowych kurs dolara podniósł się do 11,30, w godzinach wieczornych nastąpiła dalsza zwyżka do 11,80 przy tendencji zwyżkowej. Warszawa notowano w Zurichu 49 za 100. W Londynie płacono za jeden funt szterling 44 zł.

Z FELJETONU MEGO ŻYCIA

ODGŁOSY GINĄCEGO ŚWIATA.

Jeżeli będę w tych wspomnieniach...

Frazezem lub zdudzeniem jest to, że coraz większa otacza nas pustka...

Tylko, że jak powiada poetka: Jakos szaro, jakos pusto, jakos nudno...

Kiedym, piętnaście lat temu, pożegnał w warszawskim "Słowie" najserdeczniejszego, na jakie stać mię było...

Pożegnane jest to, co napisaliście o biednym Marjanie. Jest w nim literatura ale jest i serce...

Nasz towarzysz przeżył życie pięknie i wesoło. Któż mógł być przewidzieć...

Pustka czyni się dokoła nas, kochany panie Czesławie — i z każdym dniem...

I gdy trzymam oto list jego w ręku, zdaje się dzisiejsze pytanie Gomułki...

W paru sporych tekach oraz w starszości szkatułce czeczotkowej...

Czytałem opisy wszystkich prawie abdykacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

py czasów przeminionych, vestigia temporis acti.

Drobna tylko część tego, co życie — za długie — zostawiło za sobą...

Lecz w tych okrucinach migoce jak w zwierciadlanym odbiciu cała epoka...

A sugestyjnie to wszystko w stopniu najwyższym! Jedno nazwisko na pozódkim bielecie wyzwytem — ileż powie?

Niech cofnę się w głąb własnego życia lekką stopą...

W Warszawie mieszkał wówczas, w 1877-ym kiedym go poznał...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

też wielkimi przymiotami osobistymi w mig każdego rozbrajał...

Zebrań wieczorowych u Odyńca wspomnę o jednym tylko...

Inny rys. Pod lato 1878-go wiersz mój któryś Odyńcem sam poprawia...

Imię moje miałoby na tem coś stracił z jakiegożby jeśli nie z ginącego światła...

Dzięcie wspólnie Rodzicki, gdzie ty zająć mógłś, bracie...

Miłość w Panu czyni cuda, Miłość — natchnienie, och! — bezdno...

Przybywałem do Paryża cały jakby w dźwiękach głęsi Zaleskiego...

Kanapa, na której siedział, musi jeszcze stać tam gdzie wówczas stała...

— To na drogę życia — rzekł. Wy teraz po nas idźcie...

A innego roku, też około 1880-go, pisał mi pod Boże Narodzenie Władysław Mickiewicz z Paryża...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

listu Tetmajera — pisanego do mnie we 25 lat potem...

„Szانونy i kochany Panie Czesławie! Niesięty, jak Pan mnie bezsta...

Tak w girlandzie życia spleają się ze sobą z latami lata, epoka z epoką...

„Dopiero teraz obiegają z rąk do rąk po Polsce całej jego wiersz do Marci...

Dzięcie wspólnie Rodzicki, gdzie ty zająć mógłś, bracie...

Miłość w Panu czyni cuda, Miłość — natchnienie, och! — bezdno...

Przybywałem do Paryża cały jakby w dźwiękach głęsi Zaleskiego...

Kanapa, na której siedział, musi jeszcze stać tam gdzie wówczas stała...

— To na drogę życia — rzekł. Wy teraz po nas idźcie...

A innego roku, też około 1880-go, pisał mi pod Boże Narodzenie Władysław Mickiewicz z Paryża...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

Wobec sytuacji, zwłaszcza rezygnacji cesarza Karola i Wilhelma...

„Jak zazdrościć Panu Świąt na Litwie! Przenoszę wilgę w chatupie litewskiej...

A w innym liście (1882), opisując mi świeżo odbyty wycieczkę ze starszą córką do Włoch...

„Zapuciłiśmy się aż do Neapolu. Gdybym nie był chudopachółkiem, pokłó do Nowogródka...

„A oto co za szparga! Duży arkusz szarego papieru. Pismo pędzi zawiądzającymi rzutami...

„To z Chłodnej ulicy w Warszawie pisze list i wiersze posyła dla „Kurjera Warszawskiego“...

„A był to swojego czasu (1875 — 1880) ulubiony poeta Warszawy. Liryk, hemist, Ostatni, autentyczny epik...

„Wiersz zatytułowany „Ascolto — amico erraditore“ w nawiasie „Sny noży wymię“, zaczynał się tak:

„Dalej w tym sensie i guście. Wiersz kończy się nagle i niespodziewanie, a beztętnie romantycznie, tak:

„Lecz czy! Któż idzie, dziwnie spiesznie, w ciemni, w ciemni, w ciemni... Na urodny trup córki... Przekleństwo!

„Biedny Miron. Sit ei pax aeterna. Oto z teki starszości wiesz z skórzanym grzbietem spijają się Tadeusza Czapełskiego kartki...

„Ileż to lat temu! Rezydował wówczas „Kurjer Warszawski“ na placu Teatralnym. Redakcja, administracja, drukarnia w podwórzu, w olicynie...

„Redaktor Wacław Szymanowski od frontu na pierwszym piętrze. Czapełski, niezrównany, niestudyczny, skrajnie człowiek, z baczkami w lewo, w prawo, w heweloku...“

„A przedewszystkiem: co za dziennikarz! On to pchnął „Kurjer Warszawski“ na nowe tory, on dał mi faktyczne panowanie nad Warszawą...

„Wracam do bibliografii ze względu na kongresach trzymał wysoko sztandar prasy warszawskiej — i w redakcji gozdniami całymi grywał z Prusem w szachy...

„We Lwowie teraz, w Ossolineum ma cichą, spokojną pracę... Gdybym mu tak lat temu „czterdzieście parę krzyknął z góry Zamkowej...“

„W roku Pańskim 1883, 1884, 1885, co za niezrównane były w „Kurjerze Warszawskim“ stonunki redakcyjne! Przed ginącym tym światem chapeaux bas panowie koleży!

tylko „Kanarków“ powieści swojego czasu bardzo czytanej...

„Zaorany“ po uszy w „Kurjerze“ (który właśnie zaczął mieć dwa wydania) wstał niemal ze światem...

Napisz list było dla niego, frazka. Telefonów wówczas nie było; nie było maszyn do pisania...

Ocaliło mi z wojennych czasów z kilkanaście listów Sabowskiego. A ileż ich był! Frazka była dla niego...

„Posyłam znów wiersze — pisze. Jestem szalenie cierpiący. Ponieważ już trzy lata niema wiadomości o synu...

„Chodziło o co? O zdopingowanie mnie abym ze wsi, z Polan, regularnie nadsyłał „Kurjerowi“ feljtony...“

„Albo — z placu Teatralnego na Włodzimierską (tenże rok 1885): „Dziękuję ci mój panie krytycznej mierny autor „Półmijona“...“

„Podczas mojej nieobecności w Warszawie odbyła się przeprowadzka niemal całej ówczesnej (1887) redakcji „Kurjera Warszawskiego“...

„Nie potrzebuję mi już tylko Sabowski powtarzać: „Niebądź jako perpendykul: czas był się do jednej przykuł! Byłem już wówczas święto ożeniony.“

Czesław Jankowski. (D. C. N.)

*) Tytuł sztuki Sabowskiego, którą grał on właśnie w Romatolciach.

**) Wystawa projektów pomnika Mickiewicza dla Warszawy.

**) Wysegi.

BACZNOŚĆ AUTOMOBILIŚCI! Przekonajcie się, że „Dunlop“ jest jedyną, o światowej sławie znamą GUMĄ SAMOCHODOWĄ... N. ZONDDWIGZ i S-ka

Na gwiazdke

DZIEŁA ALBUMOWE

Arcydzieła Literatury Polskiej i obcej w oprawach ozdobnych.
Książki dla Dzieci i Młodzieży po cenach b. przystępnych.
Książki francuskie i niemieckie w ozd. opr. po cenach parokrotnie niższych od wartości.

oraz inne KSIĄŻKI a także NUTY nadające się na PODARKI ŚWIĄTECZNE

SPECJALNY DZIAŁ TANICH KSIĄŻEK GWIAZDKOWYCH

Wielki wybór nut (antykwarowe) po cenach niższych

poleca KSIĘGARNIA i SKŁAD JÓZEFA ZAWADZKIEGO w WILNE,

Wielka 7, tel. 6-60.

CHLEWIA ZARODOWA

wielkiej Białej Rasy Angielskiej w Karolewie Województwo Warszawskie.

począ i stacja kolejowa ŻYCHLIN (dawne Pniewo).

Nagrodzona dyplomem uznania i medalem złotym od Min. Rolnictwa i Dóbr Państw. wych. na wystawie w Łowiczu 1923 r.

Właściciel Zdzisław Krzywoszewski

ma do sprzedania Knurki i Maciorki w wieku od 3 — 10 miesięcy po importowanych w 1923 r. rodzicach z Anglii. Bliższe wiadomości udziela się na pisemne zapytania lub też na miejscu, oraz w Wydziale Hodowlanym C. T. R. w Warszawie ul. Kopernika Nr 30.

ZAKŁAD KRAWIECKI

Michał Piech i Syn

ZAMKOWA Nr 10

Roman Ruciński

Wilno, Wielka 30 tel. 253

Wyroby lniane i bawełniane

Jedwabie

Wełny

Plusze jedwabne, firanki, koldry, watalina — wybór flanellet na bluzki, szlafroczyki i t. p.

Sniegowce Obuwie
Bielizna Galanteria

NA GWIAZDKĘ!

wielki wybór nowości
poleca

Jan Wokulski i S-ka

Wielka 9 tel. 182

KSIĄŻKI NA GWIAZDKĘ
w ogromnym wyborze

w księgarni
GEBETHNERA I WOLFFA I S-ki

Wilno, ul. Mickiewicza Nr 6

KSIĘGARNIA Sw. WOJCIECHA

Wilno — ul. Dominikańska 4. Tel. 845.
Konto P. K. O. Warszawa 80.649.

Posiada na składzie wszystkie nowości własne oraz wydawców całej Rzeczypospolitej jak również wszelkie dzieła polskie dawniej wydane. Dostarcza szybko i akuracie książki zagraniczne we wszystkich językach. Pośredniczy w prenumeracie pism krajowych i zagranicznych. Zamówienia z prowincji uskutecznia się odwrotnie, wysyłając dla ułatwienia za zaliczeniem pocztowym.

Na podarki gwiazdkowe ogromny wybór. Książek dla młodzieży.

Księgarnia Stowarzyszenia Nauczycielstwa Polskiego

w Wilnie, Królewska Nr. 1.

Na podarki gwiazdkowe

poleca w olbrzymim wyborze: albumy, książki ozdobne, oraz książki dla dzieci i młodzieży w językach: polskim i francuskim.

Zmarszczki

rozprowadza, oczyszcza cerę, nadaje twarzy świeży młodzieńczy wygląd. Z NANY KREM

ABARID

Do nabycia we wszystkich perfumeryjach i składach aptecznych. W.Z.P. 57.

NA GWIAZDKĘ!
Warszawski Oddział Fabryczny

Franbolé
szoco

ul. Wielka 42

POLECA:

Najlepsze czekoladki w 102 odmianach
jadalne marcepany na chlebiek
Karmelki. Wielki wybór bonbonierek
Dobro nowości.

Na podarunki gwiazdkowe

MEBLE
PO CENACH
ZNIŻONYCH

Bracia Jabłkowski
Wilno, Mickiewicza 18.

Stanisław Krakowski

SKLEP stalowych wyrobów i naczyń kuchennych WIELKA 49

Tania sprzedaż przedświąteczna

po cenach kosztu: kołty, łamy do bielizny, latarnie, Naczynie aluminiowe, Wanny nasiadowe, dziecinne i t.p.

Najlepsze ZEGARKI
oraz najrzetelniejsze reparaacje u b. majstra
fmy Paweł Bure
W. JUREWICZA

Ceny dostępne koło Kościoła
Ostobramska 13

Na gwiazdke!

wszystkie towary po cenach wyjątkowo niskich w-g kursu

Dolar 5,18

poleca

B-cia ALSZWANG Sp. Akc.
ul. WIELKA 42. TEL. 822.

KSIĘGARNIA KRUTSKIEGO

Wielka 66 telefon 941

poleca na Gwiazdke

Książki dla dzieci i młodzieży
Materiały piśmienne

Przyjmuje prenumeratę na pisma polskie i zagraniczne. Prowadzi komisową sprzedaż książek i dział antykwarSKI.

NAJSKUTECZNIEJ NISZCZY
ODCISKI
SKÓRĘ ZGRUBIAŁĄ I BRODAWKI
"KLAWIOL"
WYROBU
LAS. CHEM. FARM.
A.P. KOWALSKI
W WARSZAWIE

W.Z.P. Nr. 50

dn. 7-XI-25 r.

Szwajcarska Fabryka Zegarków.

PERRET & fils

BRENETS

założona w 1843 roku, uprzejmie prosi Sz. detalistów, żądać gratis katalogu ostatnich najnowszych wyrobów. Koncesjonariusz na Polskę

D. Pachter, fabr. "La Raison"
La Chaux-de-fonds
Szwajcaria.

Korespondencja we wszystkich językach.

D.-H. F. Mieszkowski

sp. z ogr. odp.

ul. Mickiewicza Nr. 23, tel. 2-99.

Nowości na sezon zimowy
materiały na kostjomy i suknie damskie
materiały na ubrania i palta męskie
jedwabie gładkie i deseniowe
ubrania i palta męskie gotowe i na zamówienie
materiały meblowe

Nie potrzebują reklamy tylko SZWEDZKIE

Kalosze „Malmö”
najnowsze fasony — całkowita gwarancja; detalicznie i hurtem TANIO sprzedaje

L. ZAŁKIND, Wilno, ul. Wielka 47.

Zapisujcie się do L. O. P. P.

NA GWIAZDKĘ i CHOINKĘ U POMINKI OZDOBY KRAJOWE

Pióra złote «Waterman», Garnitunki do pisania, Albumy, Ranki, Wazy, Figury terrakot, Obrazy, Lalki, Zabawki, Gry dziecinne i towarzyskie, Pocztówki świąteczne, Papiery kolorowe i ozdoby choinkowe.

Bilety wizytowe. Ceny konkurencyjne.
W. BORKOWSKI, WILNO

Mickiewicza 5,

S-wo Janska 1.

Księgarnia Wacława Mikulskiego

Wilno, ul. Wileńska 25. Tel. 664.

Poleca na gwiazdke

Wielki wybór książek obrazkowych dla dzieci, dla młodzieży powieści ilustrowane, wydawnictwa albumowe i luksusowe. Ponadto poleca kalendarze ścienne, książkowe, terminowe i kieszonkowe.

SPÓŁDZIELNIA ROLNA

KRESOWEGO ZWIĄZKU ZIEMIAN

ZAWALNA I telef. 1 — 47; BOCZNICY KOLEJOW telef. 4 — 62

SPRZEDAJE:

KARTOFLE
OTRĘBY pszenne i żytnie
OWIES
ŻYTO
PSZENICE
JĘCZMIEN

WAGONOWO I NA WORKI LOCO SKŁAD od 160 kl. Z DOSTAWĄ do DOMU.

NAJTANIEJ — GDYŻ WPROST OD PRODUCENTOW!

MEBLE

Łózka angielskie fmy Konrad Jarnuszkiewicz i S-ka w Warszawie
Meble gięte firm THONET
Komplety: sypialnie, jadalnie, gabinety.
Kredensy — szafy — biurka — stoły i t.d.
Materace — Otomany — Kozetki — Meble klubowe z własnej pracowni tapieckiej

Odpowiadamy w ciągu 1-go roku za wszelkie wady mogące się ujawnić w zakupionych u nas meblach

D.-H. F. MIESZKOWSKI

sp. z ogr. odp.

ul. Mickiewicza 23, tel. 2-99.

KURJER GOSPODARCZY ZIEM WSCHODNICH

Bilans gospodarczy trzylecia

(Z powodu tysiącznego numeru „Słowa”)

Po przyłączeniu powiatów byłej Litwy Środkowej do Polski warunki rozwoju ekonomicznego Wileńszczyzny zmieniły się gruntownie na lepsze. Z otwarciem drzewi do Polski ożywiły się stosunki handlowe, reklamując w znacznej mierze faktyczną izolację Wileńszczyzny od sąsiednich ustrojów gospodarczych, okalających tę połać kraju na przestrzeni 72 proc. ogólnej długości jej obwodu. Zaczęły się dźwigać z upadku warsztaty pracy, zniszczone przez wrocie okupacji i najazdy. Powstają nowe przedsiębiorstwa. Odbudowa idzie szybkim tempem, przewyżniając tak trudności techniczne jak nierozumienie sytuacji przez czynniki rządowe.

Nie miejsce tu mówić obszernie jaką rolę odegrała w tem późniejsza inflacja. Niewątpliwie miała ona swe dobre i swe złe strony: była bodźcem rozwoju przemysłowego i eksportu a jednocześnie jednak spowodowała powstanie przedsiębiorstw osnutych na niezdrowej kalkulacji i niezdrowych zasadach. Stabilizacja złotego podjęta egzystencją i przekreśliła prawo bytu wszelkich tworów gospodarczo niezasadnionych. To było pocieszającym i pożądanym objawem dalszego uzdrowienia życia gospodarczego. Niestety atoli system fiskalny oparty wyłącznie na zaciskaniu sroby podatkowej, bez uwzględnienia ani warunków miejscowych wytórczości ani konkretnej siły płatniczej warstw produkujących, powoli dawał się odczuwać coraz to dotkliwiej najsolidniejszym i na zdrowych zasadach osnutym przedsiębiorstwom, — aż wreszcie zachwiały się podstawy równowagi gospodarczej, przemysł i handel stanęły w obliczu ruiny. Nadmiar wszystkiego sytuacja musiała z każdym dniem pogarszać się skutkiem wojny celnej z Niemcami.

Drgnął i zachwiał się równowagę złoty — jeden, drugi, trzeci raz, później coraz częściej. I coraz na krótszą metę działać już mogła skutecznie interwencja giełdowa.

Ubitożalo społeczeństwo, wzrastała natomiast drożyzna pieniądza. Zwłaszcza Wileńszczyzna, która już na odbudowę życia gospodarczego wydała ostatni grosz ze swych zmusną pracą zdobytych oszczędności, musiała najbardziej odczuć wszystkie ujemne skutki kryzysu. Ponadto normy podatkowe i restrykcje kredytowe nie uwzględniały wyjątkowego stopnia jej zniszczenia. Gorzej jeszcze: Wilno z początku przy zaliczaniu do grup podatkowych było traktowane... na równi z ośrodkami wielkiego przemysłu Państwa Polskiego — i tylko przypadkowo zawdzięczać należy, że w znolizowanej ustawie przemysłowej Wilno zostało zaliczone do kategorii o jeden stopień niższej.

Ogólne skutki kryzysu? Są one tak dobrze znane każdemu. Tak dużo o tem się pisało i mówiło. A jednak, poruszając sprawę bilansu gospodarczego ostatniego trzylecia, nie możemy przemilczeć o dwóch pierwszorzędnej wagi sprawach: zniszczeniu wileńskiego hurtu polskiego i konsolidacji sił handlowo-przemysłowych.

Niewspólnie do stanu rzeczy traktowanie Wileńszczyzny przy wymiarze podatków, obok ma się rozumieć innych ogólnej natury przyczyn, spowodowało zupełny upadek polskiego hurtu. To co z takim trudem i wysiłkiem zdobyte zostało na polu narodowego rozwoju gospodarczego przekreśliła na długi czas niewłaściwa polityka skarbowa. Dziś hurtownik polski nie może zdobyć się bodaj na zakup wagonu cukru czy innego towaru, kupuje bez przesady workami. Brak, trudność zdobycia i drożyzna pieniądza pogłębiły rozpaczliwe położenie. Wpłynęło na to również zlikwidowanie działalności kredytowej przez szereg banków miejscowych względnie oddziałów banków pozamiejscowych korzystających z rezydenta w Banku Polskim na sumę łącznie około pół miliona złotych, która to suma nie została upłynniona w formie zastępczej.

W najtrudniejszej chwili życia

następuje żywiołowa konsolidacja sił byto po zlikwidowaniu inwazji bol-zagroźonych, dążenie do przetrwania przez stworzenie organizacji odpornej i przystosowanej do trudnych warunków bytu. Na terenie Wilna objawem tego może służyć wzmocniona praca organizacyjna Stowarzyszenia kupców i ostatnio zainicjowane i realizowane powołanie do życia spółdzielni kredytowej dla potrzeb polskiego kupiectwa i rzemieślników przez reorganizację Spółdzielczego Banku Ludowego na Spółdzielczy Bank Kupców i Cechów Wileńskich.

Czy konsolidacja sił zagrożonych w swem istnieniu doprowadzi do przetrwania sytuacji z minimum strat i ofiar, pokaże najbliższa przyszłość. — Przetwać to wielka rzecz, mówił do mnie p. Miskiewicz, prezes St-nia kupców, gdym informował się u niego o stanie obecnym — lecz łatwiej to powiedzieć niż wytrwać w przetrwaniu. Zdobyliśmy niepodległość, by włożyć w pracę ogrom sił, zapału i wiary. Byliśmy lojalni. Kupiec, przemysłowiec płacili podatki już nie z zysków lecz dokładając ze szkoda dla przedsiębiorstwa. Dziś zostajemy lojalni, lecz lojalni na zgłiszczach. W tej chwili już nie jesteśmy zależni od siebie wyłącznie. Dziś mniej już zawazy na szali odbudowy gospodarczej nasza praca, dobra wola, lojalność. Wszystko zależy od programu gospodarczego rządu. Zmieni się program odpowiednio do wymagań życia gospodarczego — zaczniemy ab ovo, zaczniemy jak to

było po zlikwidowaniu inwazji bolszewickiej od początku, znajdziemy dość wiary we własne siły i dość sił zaczerpniętych z tej wiary, by dźwignąć się z upadku, — ale powtarzam nieodzownym warunkiem tego jest zrozumienie przez czynniki rządowe naszych potrzeb, warunków, niedomagań, właściwy szacunek naszych sił, sprawiedliwa ocena sytuacji i zdolności płatniczej, ochrona sił wytwórczych. System podatkowy musi być uproszczony, świadczenia socjalne bądź zniesione bądź ograniczone, błędy ustawodawstwa gospodarczego naprawione. Bez tego przetrwanie staje się pustym dźwiękiem.

Materiał cyfrowy wyczerpująco a szczegółowo obrazujący obecny stan poszczególnych dziedzin handlu, przemysłu i rolnictwa umieszczamy częściowo poniżej, częściowo — z braku miejsca w dzisiejszym numerze, podamy w następnych dniach. Materiał ten, bądź ułożony na podstawie urzędowych danych statystycznych, bądź zebrany w drodze wywiadów z osobami kompetentnymi i przedstawicielami organizacji zawodowych, służy jakby uzupełnieniem tych artykułów, które już mieliśmy możność w rozważanym przedmiocie niejednokrotnie umieszczać na łamach „Słowa”, holdując zasadzie, że prasa miejscowa winna być w ciągłym kontakcie z miejscowem życiem gospodarczem.

L. Harski.

Przemysł tartaczny.

Przemysł tartaczny m. Wilna liczy 15 przedsiębiorstw, posiadających łącznie przeszło 30 traków. Przemysł ten przy normalnej pracy zatrudnia bezpośrednio do 2000 robotników, nie licząc tych, którzy pracują dla tartaku poza jego obrębem, a także personeiu biurowego, różnych pośredników i t. d.; tartacznictwo jest nado jedyną prawie gałęzią przemysłu w naszym kraju, który wyroby swe eksportuje zagranicę. Dając pracę i zarodek szerokim rzeszom ludności miejscowej i będąc jednym z głównych źródeł przyływu do kraju walut zagranicznych, przemysł tartaczny powinien być i faktycznie był jedną z najbogatniejszych podstaw dobrobytu oraz nadzwyczaj doniosłym czynnikiem dodatnim dla rozwoju życia ekonomicznego kraju. Oparty na naturalnych bogactwach kraju, musiałby mieć świetne horoskopy dla swego rozwoju, tembardziej, iż pomimo eksportu liczyć powinien także na ożywienie popytu na rynku krajowym w związku z przyszłym sezonem budowlanym.

A jednak w chwili obecnej wszystkie literalne tartaki wileńskie są zupełnie nieczynne. Dla zobrazowania katastrofalnego wprost bezrobocia w przemyśle tartaczny, niech posłuży ten fakt, iż prowadzone przy niektórych tartakach elektrycznie do celu racjonalniejszego wykorzystania odpadków tartacznych w braku takowych używają obecnie na opał węgiel kamienny. W ten sposób, największy warsztat pracy w naszym mieście, podstawa egzystencji największej grupy miejscowej ludności, stoi nieczynny, na czym traci także i Skarb Państwa, zmuszony utrzymywać licznych bezrobotnych, nie otrzymując podatków, waluty eksportowej, ponosząc straty od zmniejszenia się przewozów kolejowych i t. d.

Pomimo pogorszenia się koniunktury na rynku zagranicznym materiałów tartacznych oraz pomimo ogólnych ujemnych warunków, nie [sprzyjających rozwojowi przemysłu krajowego, do unieruchomienia przemysłu tartaczno-przemysłowego przyczyniły się pewne okoliczności, stanowiące specjalne przeszkody w pracy tej właśnie gałęzi przemysłu.

Na wspomniane okoliczności składają się przede wszystkim trudności zaopatrzenia się w surowiec. Tartaki wileńskie, położone na brzegu Wilgi, są obciążone na przerobienie surowca z lasów, ciężących ku Wilji i jej dopływom, który to surowiec otrzymują drogą wodną. Otrzymywanie surowca kolejami żelaznymi jest utrudnione wskutek niedostatecznego rozwoju sieci kolejowej oraz zbyt wysokiej taryfy na przewóz budulca nieobrobionego. Tu przyjąć należy pod uwagę, że lasy na Wilji są bardzo wyniszczone wskutek wojny, rabunkowej eksploatacji okupantów, pożarów, porębów a właściwie destrukcji popelnionych przez ludność okoliczną. Znaczące przeszerzenie leśne znalazły się poza granicami polityczno-administracyjnymi kraju. Niemną szkodę pod tym względem sianowią bardzo niedostateczne cła wywozowe na las okrągły, które szczególnie zmalały po ostatnim spadku złotego, wynosząc zaledwie parę procentów wartości surowca, wobec czego nie są naturalnie w stanie powstrzymać

masowego wywozu za granicę najlepszych jego gatunków, które przetwarzane są na tartakach zagranicznych. Drugą najpoważniejszą przeszkodą dla wznowienia pracy tartaków jest brak środków pieniężnych, które go przyczyn należy szukać nietylko w zniszczeniu podczas wojny kapitałów obrotowych naszych przedsiębiorstw oraz w ostatnio wywołanej katastrofalnej wprost sytuacji na polskim rynku kredytowym, lecz także w pogorszeniu się koniunktury na rynkach zagranicznych materiałów tartacznych, w związku z czem odbiorcy zagraniczni wyrobów naszego przemysłu tartaczno-przemysłowego się od dalszego jego finansowania i wycofali swoje kapitały, które im zaangażowali się w tym przemyśle uprzednio.

Niezależnie od zlej koniunktury na rynkach zagranicznych zbyt materiałów tartacznych jest niezmiernie utrudniony wskutek braku wolnego tranzytu przez terytorjum Litwy Kowieńskiej, co zamyka dla eksportu materiałów tartacznych z Wileńszczyzny najkrótsze drogi kolejowe do najbliższych portów morskich w Kłajpedzie, Królewcem i Libawie. Eksport siłą rzeczy powinien odbywać się drogami okrężnymi, zaś taryfy towarowe naszych kolei żelaznych nietylko nie kompensują tej przeszkody dla eksportu specjalnie dla Wileńszczyzny zniżkami, lecz odwrotnie — dla eksportu przez Grajewo, — stację graniczną, która dla naszego eksportu posiada szczególne znaczenie, — przewidują najwyższe opłaty przewozowe.

W ten sposób należy przyznać, iż pomimo przyczyn, które leżą poza sferą naszych wpływów, jak to: niski poziom cen na targu zagranicą i t.p., na unieruchomienie przemysłu tartaczno-przemysłowego wpływają czynniki, które celowa polityka miarodajnych czynników rządowych mogłaby częściowo złagodzić, częściowo zaś zupełnie usunąć. Niedostatek lasu okrągłego spowodowany niekalkującą się odległością oraz brak środków pieniężnych można byłoby złagodzić przez udzielenie tartakom dla eksploatacji działek z lasów rządowych na dogodnych warunkach kredytowych, naturalnie, pod warunkiem dostatecznej gwarancji. Takie środki dla rozwoju przemysłu tartaczno-przemysłowego wielu państw zagranicznych. Należyte podwyższenie opłat wywozowych, odpowiednia modyfikacja kolejowych taryf przewozowych tak dla lasu okrągłego, jak też dla materiałów wyrobionych, wywarłyby również bardzo dodatni wpływ na stan przemysłu tartaczno-przemysłowego przynajmniej służyłby bodźcem do uruchomienia takowego. W każdym razie powinna być podjęta planowa praca w celu ponownego uruchomienia i to w czasie jaknajkrótszym tak ważnej gałęzi przemysłu naszego jak tartacznictwo.

Dla rządowej polityki dziennej otwierają się w tym kierunku szerokie pole nader ważnej i korzystnej dla kraju działalności. Niestety, dotychczas w tej dziedzinie nic nie zostało zrobione. N. K.

— Ilu jest bezrobotnych i jak przedstawia się zastój w poszczególnych gałęziach przemysłu? — Tylko spis ludności może nam to wykazać.

W tych dniach firma **Gustaw MOLENDĄ i Syn** FABRYKA SUKNA I WYROBÓW KAMGARNOWYCH w Bielsku (Śląsk Cieszyński) rok założenia 1850.

o t w i e r a w Wilnie, przy ul. Wielkiej Nr 36 **Skład Fabryczny** na całą ziemię Wileńską

SPRZEDAŻ DETALICZNA po cenach fabrycznych

Urzędom Państwowym i Komunalnym będą udzielane, nie doliczając żadnych procentów **kredyty długoterminowe**

KRONIKA

ŚRODA 16 Dźiś Euzebjusza.

Urzędawa

(x) Z izby skarbowej w Wilnie. Jak nas informują wszystkie spółki handlowe na terenie Wileńszczyzny otrzymywał dotąd określone wysokości podatków bezpośrednio z izby skarbowej, wobec czego też przysługiwało im odwołanie się co do wymiaru podatków jedynie tylko do ministerstwa skarbu. Onecnie zaś wymiar wspomnianych podatków powierzono poszczególnym inspektorom obwodowym, skutkiem czego przysługuje powyższym spółkom odwołanie się do izby skarbowej w Wilnie, jako do I-jej instancji a następnie jako do II-jej instancji do ministerstwa skarbu.

(i) Ustawa o ochronie lokatorów dla fabryk zostaje zniesiona. Według wiadomości z oficjalnego źródła z dniem 1 stycznia 1926 r. ustawa o ochronie lokatorów dla lokali fabrycznych, zostaje zniesiona.

(ii) Wycofywanie z obiegu znaczków stempiowych po 20 gr. Począwszy od dnia 20 grudnia 20 glosowe znaczki stempiowe tracą swoją wartość i zostaną do dnia 1 stycznia 1926 r. wycofane z obiegu.

WOJSKOWA. (i) Wspólna wigilia żołnierska. Urząd duszpasterski przy K. O. W. stara się o urządzenie wspólnego opłata i wieczery wigilijnej w każdym oddziale wojskowym stacjonującym na terenie garnizonu m. Wilna i Nowej-Wilejki. Program obchodów wigilijnych zostanie ogłoszony w najbliższym czasie.

(x) Jedenastoletnia rocznica 5 pp. Leg. W piątek, dnia 18 grudnia r. b. przypada uroczystość 11-cia istnienia 5 pp. Leg. W dniu tym odbędzie się uroczyste nabożeństwo w kościele archidiecejalnym św. Jana o godz. 10 r. Po południu o godz. 16 odbędzie się uroczysta akademja w Sali „Lutnia”.

(i) Oficerom wolno bywać w Warszawiance. K. O. W. sotińnięto zakaz zabraniający bywania w restauracji „Warszawianka” oficerom garnizonu m. Wilna i Nowej-Wilejki, w godzinach wieczornych w czasie dancngów.

(ii) Urlopy święteczne. K. O. W. ośtymało rozkaz Ministerstwa Spraw Wojskowych oznawiający urlopy święteczne dla oficerów i szeregowych. Według brzmienia tego rozkazy dowódctwa oddziałów uprawnionych się do udzielenia żołnierzom urlopów świętecznych 15 dniowych w dwóch zmianach. Urlopy te zostały zaprowadzony w uysł wskazań oszczędnościowych Ministerstwa Spraw Wojskowych.

(i) Przysięga rekrutów dopiero po świętach. Przysięga rekrutów garnizonu m. Wilna i Nowej-Wilejki odbędzie się zaraz po świętach Bożego Narodzenia, w każdym razie jeszcze w roku bieżącym.

(ii) Oficerom niewolno tańczyć na dancngach po cywilnie. K. O. W. w rozkazie swoim przypomina oficerom rozkaz Ministerstwa Spraw Wojskowych, zabraniający oficerom i szeregowym brania udziału w dancngach nawet w wypadku, gdy się ubrani po cywilnie.

MIEJSKA. (x) Posiedzenie Rady Miejskiej. We czwartek, dnia 17 grudnia

r. b. o godz. 8 ej wiecz. odbędzie się w Magistracie m. Wilna posiedzenie Rady Miejskiej. Porządek dzienny powyższego posiedzenia obejmuję następujące sprawy: 1) Wniosek w przedmiocie ustalenia na rok 1926 opłaty komunalnej na rzecz m. Wilna od umów o przemieszenie własności nieruchomości. 2) Wniosek w przedmiocie pobierania w r. 1926 podatku za wynajem mieszkań w hotelach, pokojach umeblowanych, pokojach noclegowych i gospodach dla przyjezdnych. 3) Sprawa podatku od patentów na wyrob i sprzedaż trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych w r. 1925 i 1926. 4) Sprawa podatku od spadków i darowizn w r. 1925 i 26. 5) Wniosek w sprawie uchwalenia na rok 1926 podatku od plakatów, szyldów i godeł. 6) Wniosek w sprawie uchwalenia na rok 1926 podatku widowiskowego. 7) Wniosek w sprawie uchwalenia na rok 1926 podatku od ładunków kolejowych. 8) Rezerat w przedmiocie częściowego przeniesienia pewnych kredytów z jednych działów budżetu na rok 1926 do innych. 9) Podanie związku pracowników miejskich o przyznanie nadzwyczajnej zapomogi przedświątecznej w wysokości 50 procent poborów miesięcznych. 10) Rezerat w sprawie rewizji uchwał Rady Miejskiej z dnia 20-III i 10 IV 1924 r. w przedmiocie ustalenia godzin handlu w zakładach gospodnio-szynkarskich (jadłodajniach). 11) Wniosek radnych Godwoda, Nagrodzkiego i Wyguzkiego w sprawie wszczęcia starań o przyspieszenie terminu wyborów do Rady m. Wilna.

(x) Posiedzenie komisji rewizyjnej w Magistracie. W dniu dzisiejszym odbędzie się w Magistracie posiedzenie komisji rewizyjnej, celem sprawdzenia w poszczególnych wydziałach stanu gospodarki komunalnej.

( ) Z posiedzenia komisji prawnej. W dniu 14 grudnia r. b. odbyło się w Magistracie m. Wilna posiedzenie komisji prawnej. Na posiedzeniu tem sprawa wydawania zaświadczeń do wydziału hipotecznego przy Sądzie Okręgowym w Wilnie została z powodu pewnych formalności zdjęta z porządku dziennego. Następne sprawy, a mianowicie: 1) Uregulowanie godzin handlu w zakładach gospodnio-szynkarskich, 2) rozrachunków z tytułu należności za roboty brukarskie wykonane przez firmę „Kadem”, 3) rozrachunku z tytułu tenuty uderzawnej za maj. „Ponary” jak i 4) sprawę opłat za zużycie bruków miejskiej zostały przekazane poszczególnym członkom powyższej komisji dla szczegółowego opracowania i zreferowania ich, po czem będą przedłożone na następnem posiedzeniu tejże komisji. Prócz powyższego komisja powierzyła członkowi tejże komisji mec. Dzięwickiemu opracowanie projektu regulaminu dla komisji prawnej.

(i) Wstrzymanie ruchu „pięciogłów”. Skutkiem ostatnich opadów śnieżnych szyny tramwaju miejskiego, kursującego na linii Plac Magdaleny — Antokol zostały zasypane przez co ruch na tej linii został na pewien okres czasu wstrzymany. Oczyszczenie toru zabierze prawdopodobnie cały dzień i w dniu dzisiejszym ruch zostanie wznowiony.

SAMORZĄDOWA. (x) Z powiatu Wileńsko-Trocckiego. Z dniem wczorajszym nowomianowany starosta pow. Wil.-Trocckiego p. Witkowski rozpoczął obejmowanie powierzzonego mu urzędu. Obejmowanie to potrwa prawdopodobnie do końca bieżącego tygodnia.

Ruch monarchiczny.

Walne zebranie organizacji młodzieży monarchistycznej w Wilnie.

W dniu 14 b. m. w gmachu U. S. B. odbyło się walne zebranie organizacji młodzieży monarchistycznej w Wilnie. Dotychczasowy prezes organizacji p. W. Mohl złożył szczegółowe sprawozdanie z działalności uspejającego zarządu. Wskazał p. Mohl na trudności, które musiała przezwyciężyć nasza organizacja w okresie swego powstawania, trudności, które jednak udało się przewyciężyć. Dziś organizacja wywiera znaczny wpływ na życie ogólno-akademickie, wpływ ten większy, ze dwaj członkowie organizacji wchodzą w skład Wileńskiego komitetu akademickiego, z których jeden, p. Mohl, jest jego prezesem. Liczba członków organizacji wciąż wzrasta.

Pracę będziemy mieli ułatwioną dzięki powstaniu na gruncie starszego społeczeństwa organizacji monarchistycznej. Wskazał p. Mohl na konieczność nawiązania ścisłego kontaktu z tą organizacją. Następnie wyrażono dezzyderat, aby zarząd conajmniej raz na miesiąc urządził zebrania dyskusyjne z udziałem pp. profesorów, na które należy również zapraszać kolegów, nienależących do organizacji, a także i starsze społeczeństwo. Wskazano na konieczność propagowania idei monarchicznej przez członków organizacji i poza murami Alma Mater przez urzędowe odczyty i pogadanki o monarchii wśród młodzieży robotniczej i włościańskiej. Wreszcie wybrano nowy zarząd, w skład którego weszli: p. Rabczewski jako prezes, pp. Pawłowicz i Król — wiceprezesi, pp. Giżycki i Buyko, członkowie i Kawęcki — sekretarz.

Inauguracyjne zebranie dyskusyjne z udziałem kuratora organizacji rektora prof. A. Parczewskiego odbędzie się po ferjach Bożego Narodzenia.

OPIEKA SPOŁECZNA I PRACA.

(i) Przedłużenie wypłat zasiłków. Zarząd biura funduszu bezrobocia poczynił starania w Urzędzie Głównym o przedłużenie ustawowego terminu wypłacania zasiłków dla tych bezrobotnych, którzy przed 30 września wyczerpali należny im ustawowo zasiłek, oraz o przedłużeniu na miesiąc styczeń państwowej akcji pomocy doraźnej.

(ii) Ile wypłacono zapomóg bezrobotnym? W ubiegłym poniedziałek wypłacono zasiłków dla bezrobotnych na sumę 5.200 zł.

(i) Rejestracja bezrobotnych w murach po-Franciszkańskich. Wobec nader szczupłego lokalu jakim rozporządza Biuro Funduszu Bezrobocia zarząd biura po porozumieniu się z Magistratem postanowił przeprowadzić kontrolę (tygodniową rejestrację) bezrobotnych, ubiegających się o zasiłek, w murach po Franciszkańskich.

(ii) Wypłata zasiłków dla bezrobotnych przez Magistrat. Na ostatniem posiedzeniu zarządu Biura Funduszu Bezrobocia uchwalono: że wobec nawału pracy bieżącej i niepomierne ciasnego lokalu należy odciążyć pracę w ten sposób, że wypłacanie zasiłków przekazać Magistratowi.

W tym celu zwrócono się z odpowiednim wnioskiem do władz nadzorczych Magistratu o wydanie opinii w tej sprawie przesyłając jednocześnie uchwałę tę do zatwierdzenia zarządowi głównemu w Warszawie.

